

Geloof

1. Introductie

Op voorhand: mensen kunnen al Daniël 3 opzoeken (eerste van de kleine profeten)

Onlangs had ik een babbel met een van mijn zussen over geloof. Ze vroeg zich af hoe je nu kan weten dat je gelooft. Wat is geloof eigenlijk? Als je je beeld van geloof afstemt op de Bijbel, bestaat de mogelijkheid dat je op teleurstellingen botst. Jezus zegt immers dat je met een geloof zo klein als een mosterdzaadje bergen kan verzetten (Mt. 17:20). Paulus voegt toe dat je door genade en geloof behouden wordt en niet door werken (Ef 2: 8 – 9) en dat dat een gave is van God. Jakobus vult in hoofdstuk 2 dan toch weer aan dat werken het geloof zichtbaar maken. Dus moeten die werken voortkomen uit geloof.

Die verzen zijn bedoeld om rust te brengen, maar ze kunnen je ook onzeker maken. Het kan ook vragen opleveren als: 'Geloof ik wel genoeg?' of 'Zie ik eigenlijk wel dat God aan het werken is in mij?' Met welke meetlat moet je je geloof afmeten? Het cliché antwoord is dan dat je door Gods liefhebbende blik naar jezelf moet kijken, maar ja: met die blik kijkt hij naar al zijn schepselen, ook degenen die hem afwijzen. Vandaar de vraag van vandaag: Wat is geloof en wat doet dat met een mens?

2. HEBREEËN 11 - Wat is geloof?

Eén van de kernbijbelteksten staat in Hebreëen 11, waar je ook de Hall of Fame van geloofshelden ook een eenvoudige definitie krijgt van wat geloven inhoudt. Je hoeft de tekst er niet bij op te slaan, we kijken even samen naar het begrip 'geloof'. Ik heb voor deze inleiding voor de NBG '51 vertaling gekozen om de simpele reden dat de kernwoorden van deze preek sterker benoemd zijn ... en omdat ik vroeger een poster op mijn deur had hangen waar die tekst in die vertaling opstond.

HEB 11: 1 Wat is geloof? **Het is de zekerheid dat onze hoop werkelijkheid wordt en het is overtuigd zijn van het bestaan van dingen die je niet ziet.**

Om eerlijk te zijn, ik vind dat echt een geniale definitie en wel om de simpele reden dat de paradox van het geloof op een bijna lachwekkend simplistische manier wordt benoemd. Wellicht had je al gemerkt dat het vers zichzelf lijkt tegen te spreken (zoals in een paradox) en dat gebeurt niet één maar twee keer. Aan de ene kant heb je 'zekerheid' en 'overtuigd zijn'. Aan de andere kant heb je 'dat onze hoop werkelijkheid wordt' (merk de toekomstige tijd op, er is dus nog geen empirisch bewijs voor in de tegenwoordige tijd) en 'het bestaan van de dingen die je niet ziet'.

Ik wil vandaag 3 aspecten van geloof met u bespreken die u volgens mij vertellen wat geloof is en of u gelooft. Als we opnieuw naar de tekst kijken, dan denk ik dat het duidelijk is dat geloof een vorm van zekerheid is. Dat is nummer 1 (**GELOOF = ZEKERHEID**). Maar die zekerheid die is gebouwd op iets. Geloof neemt je leven eigenlijk over. Geloven wordt meer en meer uw wezen, uw identiteit. Dat is nummer 2 (**GELOOF = IDENTITEIT**). Nu is de vraag vanwaar die identiteit komt. In de sociologie wordt identiteit sterk gelinkt aan relatie. Hoe mensen zichzelf ervaren, wordt vaak gekoppeld aan hoe ze zichzelf zien in relatie tot anderen. Dat is nummer 3: **GELOOF = RELATIE**.

Ik kan de preek daarmee samenvatten: We hebben een relatie met God, dat geeft ons onze identiteit en van daaruit halen we onze zekerheid. Voila, daarmee is mijn preek afgerond. Als ze mij geen half uur hadden gegeven, zou ik nu naar huis kunnen gaan 😊. Maar gezien er toch voldoende tijd is, moeten we eens kijken naar een paar voorbeelden. Blader met mij naar Daniël hoofdstuk 3, dat is

het eerste boek van de 'kleine profeten'. We hebben niet voldoende tijd om het hele hoofdstuk te lezen, dus daarom eerste en korte inleiding.

3. DANIEL 3: EEN VOORBEELD VAN GELOOF

In een onderzoek in de VS naar de bekendste Bijbelverhalen stond het verhaal dat we nu gaan lezen op de vijfde plaats: het verhaal van de 3 mannen in de brandende oven. Het verhaal speelt zich af tijdens de ballingschap van Israël in Babylon. Naast Daniël waren 3 andere mannen, genaamd Hananja, Misael en Asarja (Dan 1:7) meegenomen in Ballingschap en op voordracht van Daniël waren ze opgeklommen in de Babylonische maatschappij. Op een dag beslist koning Nebukadnezar echter dat hij in de vallei van Dura een beeld van 60 op 6 el wil bouwen. Dat is omgerekend zo'n 30 op 3 meter, helemaal bekleed met bladgoud. Het moet sowieso een straf beeld zijn geweest, want de Kolossus van Rhodos, één van de 7 wereldwonderen had ongeveer dezelfde afmetingen. Nebukadnezar brengt al zijn hoogwaardigheidsbekleders samen in de vlakte van Dura en dus ook Hananja, Misael en Asarja zijn aanwezig. Even toevoegen: in Babel hadden onze drie hoofdpersonages een andere naam gekregen, ze heetten daar Sadrach, Mesach en Abednego. Nebukadnezar brengt al zijn ambtenaren samen (Daniël is er niet bij, of die wordt nergens genoemd) en iedereen moet knielen voor het beeld, het afgodsbeeld. En vanaf dan wordt het verhaal eigenlijk spannend. Sadrach, Mesach en Abednego knielen niet en moeten het gaan uitleggen aan Nebukadnezar. Lees even mee vanaf vers 14 tot 22:

Daniël 3: 14 Nebukadnezar antwoordde en zei tegen hen: Is het waar, Sadrach, Mesach en Abed-Nego, dat u mijn goden niet vereert en het gouden beeld dat ik heb opgericht, niet aanbidt? 15 Nu dan, als u bereid bent op het moment dat u het geluid van de hoorn, fluit, citer, luit, lier, panfluit, en allerlei muziekinstrumenten hoort, neer te vallen en het beeld te aanbidden dat ik gemaakt heb, dan is het goed, maar als u het niet aanbidt, dan zult u op hetzelfde ogenblik midden in de brandende vuuroven worden geworpen. En wie is dan de god die u uit mijn handen kan verlossen? 16 Sadrach, Mesach en Abed-Nego antwoordden en zeiden tegen koning Nebukadnezar: Wij hoeven u hierop geen antwoord te geven. 17 Als het moet, kan onze God, Die wij vereren, ons verlossen uit de brandende vuuroven, en Hij zal ons, o koning, uit uw hand verlossen. 18 En zo niet, het zij u bekend, o koning, dat wij uw goden niet zullen vereren en het gouden beeld dat u hebt opgericht, niet zullen aanbidden. 19 Toen werd Nebukadnezar met grimmigheid vervuld, en zijn gelaatsuitdrukking tegenover Sadrach, Mesach en Abed-Nego veranderde. Hij nam het woord en zei dat men de oven zevenmaal heter moest stoken dan men gewoon was hem te stoken. 20 Enkele mannen, de sterkste mannen uit zijn leger, beval hij dat zij Sadrach, Mesach en Abed-Nego moesten binden om hen in de brandende vuuroven te werpen. 21 Toen werden deze mannen gebonden in hun mantels, hun broeken, hun mutsen en hun andere kleren, en zij wierpen hen midden in de brandende vuuroven. 22 Omdat het woord van de koning zo dwingend was en de oven uitzonderlijk heet gestookt was, hebben de vlammen van het vuur deze mannen die Sadrach, Mesach en Abed-Nego naar boven brachten, gedood.

Ik moet het verhaal niet verder navertellen, wellicht kent iedereen de afloop. Toch een korte samenvatting: De drie worden in het vuur geworpen en er komt een vierde persoon bij. Om het in de woorden van Nebukadnezar zelf te zeggen (vertaald door HSV): 'hij lijkt op een zoon van de goden' (HSV). Het vuur heeft echter geen vat op hen en Nebukadnezar is zo zwaar onder de indruk dat hij een nieuwe wet uitvaardigt met de verordening dat niemand nog de God van Sadrach, Mezach en Abednego mag lachen.

Wellicht is dit tweede deel van het verhaal bekend, maar vandaag ben ik vooral gefascineerd door de dialoog die aan de oven vooraf gaat, het fragment dat we net hebben gelezen. Laten we dat fragment eens bekijken met onze drie sleutels.

3.1. GELOOFSZEKERHEID

In de eerste plaats vraag Nebukadnezar als een soort retorische vraag wie hun god is. Hij zegt in vers “15: En wie is dan de god die u uit mijn handen kan verlossen?” Een retorische vraag is geen vraag om een antwoord te krijgen, maar eerder om iets duidelijk te maken. Nebukadnezar wil dus helemaal niet weten wie hun God is, maar wil duidelijk maken dat zijn oven het laatste woord zal krijgen. In argumentatieleer heet zo iets: ‘een argument van de stok’. Je bedreigt de ander om gelijk te krijgen.

Het antwoord van Sadrach, Mesach en Abednego is dan ook bijna lachwekkend omdat er zoveel moed van afdruipt. In eerste instantie zeggen ze dat ze niet moeten antwoorden, het was immers een retorische vraag, maar daarna vertellen ze kort wie God is. Zie je de geloofs zekerheid in hun antwoord? Eigenlijk bevat hun antwoord precies dezelfde geloofs zekerheid als genoemd in Hebreeën.

Dan 3: 17: **Als het moet, kan onze God, Die wij vereren, ons verlossen uit de brandende vuuroven, en Hij zal ons, o koning, uit uw hand verlossen.**¹⁸ **En zo niet, het zij u bekend, o koning, dat wij uw goden niet zullen vereren en het gouden beeld dat u hebt opgericht, niet zullen aanbidden.**

Als we weer met kleurtjes zouden werken, dan valt die paradox meteen op. Zijn ze nu zeker van Gods redding of niet? Enerzijds claimen ze ondubbelzinnig dat God hen KAN redden, anderzijds claimen ze God niet. Enerzijds zeggen ze: ‘Hij zal ons verlossen’ en ‘Wij zullen uw beeld niet aanbidden’, anderzijds zeggen ze ook: ‘Als het moet, dan kan God ons redden’ of ‘Zo niet, dan ...’ Als je één van die rode zinnestjes uit zijn context zou halen, dan zou je kunnen denken: ‘oei, die zijn niet zeker genoeg’, maar als je de hele dialoog leest, dan merk je dat hun geloof net groter is dan het lijkt.

Eigenlijk zijn ze zo zeker van hun zaak, dat ze geen wonder van God hoeven te claimen. Wij kennen allemaal de afloop van het verhaal. De drie mannen gaan de oven in, er komt een vierde persoon van God bij, ze overleven de brand en de koning is zwaar onder de indruk. We mogen niet vergeten dat Sadrach Mesach en Abednego die afloop nog niet kennen. Voor hun is de realiteit dat ze voor de machtigste koning van dat moment staan en dat de brandende oven klaar staat om hen te verkolen. Zij weten niet dat ze diezelfde dag nog gered zullen worden, maar in die situatie komt hun zekerheid naar boven. Ze zijn letterlijk zeker genoeg van hun geloofsovertuiging om daar op dat moment voor te sterven. In de eerste plaats zijn ze zeker genoeg om het beeld van de koning niet te aanbidden, maar blijkbaar kennen ze hun God zo goed dat ze ook nog eens zeker genoeg zijn om hem niet te claimen. Er gaat een enorm geloof van uit dat ze opmerken dat hun leven helemaal niet in Nebukadnesars hand is, maar er gaat evenzeer een enorm geloof van uit dat ze opmerken dat ze niet exact weten op welke manier God hun leven zal gebruiken. Ze kennen wel hun bestemming: ze zullen worden verlost, ooit zullen ze zeker en vast deel zijn van het koninkrijk van God. Maar ze kennen niet de hele weg daar naartoe. Het zou dus kunnen dat ze de vuurdood moeten ondergaan en dat ze pas later, bv. bij de opstanding, zullen worden verlost. Zij hebben de twee componenten: ze hebben **zekerheid**, maar ook **hoop**; ze hebben **overtuiging**, maar maken zich ook afhankelijk **van iets wat ze niet zien**.

3.2. IDENTITEIT

Nu kan je je afvragen waar hun zekerheid op gestoeld is. Volgens mij is het antwoord echter heel duidelijk. Zij hebben JHWH leren kennen op zo’n manier dat hun leven, hun identiteit gevormd is door God. Ik denk dat je dat uit de eerdere hoofdstukken van Daniël kan afleiden. Volgens mij zit er een knipoog in hun namen. In Joodse context heetten ze Hananjah, Misael en Asarjah: in alle drie de namen

zit een verwijzing naar God. In Hananjah en Asarjah herken je misschien wel 'JAH' en in Misael herken je 'EL'. Hun namen betekenen letterlijk:

- Hananjah → God is genade
- Misael → wie is als God?
- Asarjah → God helpt

Uit hun namen blijkt dat ze God op een manier kennen die hun angst voor Nebukadnezar overstijgt. Misschien zit er wel een klein beetje tongue in cheek humor in de naam van Misael, want dat is eigenlijk ook een retorische vraag. Herinner u dat Nebukadnezar hen vraagt: 'welke God zal u redden van mijn vuur?', eigenlijk de naam van Misael het antwoord in een 'koekje van eigen deegverpakking', ook een retorische vraag: 'wie is als God?'. Maar ze weten ook dat God genade is en dat God helpt.

Merk op dat hun namen in Babel echter werden doodgezwegen, maar werden vervangen door andere namen. Het schokkende is dat hun namen zijn vervangen door namen die verwijzen naar afgoden. Volgens Wikipedia, betekenden de namen in het Summerisch het volgende:

- Sadrach → geïnspireerd door de afgod Achu / aku
- Mesach → wie is als Achu / aku?
- Abedngo → dienaar van de afgod Nego

Aku zou de god van de maan zijn geweest, Nego zou gedeeltelijk de zonnegod zijn geweest. Ik zeg gedeeltelijk omdat Nego alleen de zomerzon en de middagzon voorstelde. Merk overigens opnieuw een retorische vraag op in de naam van Mesach (wie is als AKU?), volgens mij maakt het wonder in de brandende oven nog meer brandhout van die retorische vraag. 'Wie is als GOD' overrulet 'Wie is als AKU' Even tussendoor: ook Daniël krijgt een andere naam, dat is Beltesasar en daarin zit de afgod Bel vervat.

Interessant is dat ze niet assimileren in het land van ballingschap, maar als het even kan altijd hun oorspronkelijke naam blijven gebruiken in het boek Daniël. Ze houden hun identiteit vast. Beeld u in dat je bij wet verplicht wordt je naam te veranderen in een naam die rechtstreeks verwijst naar de duivel. Verschrikkelijk toch! Maar nu de vraag: zou het uw identiteit aantasten? Ik kan me niet voorstellen dat dat geen impact zou hebben op mijn zelfbeeld. Dat maakt het des te interessanter dat Hananjah, Misael en Asarjah hun identiteit in JHWH versterkt lijkt.

Een goede vriend van mij zuchtte eens dat zijn periode in de middelbare school echt een moeilijke tijd was. In de middelbare school wordt iedereen wel eens geïdoleerd, als het niet is om je huidskleur, dan wel om bepaalde lichaamskenmerken of je nationaliteit of ... je mening. Hij werd vaak 'Jezuskindje' genoemd. Toen ik dat verhaal hoorde, herkende ik het meteen: in mijn school lachten de klasgenoten ook graag met de Bijbel. Interessant is echter dat weerbaarheid die daaruit ontwikkelde. Die vriend van mij is vandaag nog altijd rotsvast overtuigd van de dingen die hij niet gezien heeft. De druk van het middelbaar heeft zijn identiteit gelouterd. Het lijkt wel dat de toename van de druk, de wortels van de plant dieper in de rots duwen. Wellicht komt er dan hopelijk een punt dat je beseft dat je wil leven en als het moet sterven voor die overtuiging. Je kan immers niet anders, het geloof is immers wie je bent, het is je identiteit, het is je leven.

3.3. RELATIE

Anderzijds is het misschien te makkelijk om te stellen dat druk je identiteit enkel positief vormt. Het huis op de rots stond vast, maar het zaad dat op de rots viel in de gelijkenis van de zaaier stierf toch weer af. En dat is volgens mij de derde sleutel: Hananja, Misael en Azarjah zijn zeker van hun geloof omdat het hun leven is, maar het is hun leven omdat ze een relatie hebben opgebouwd met JHWH.

Waarom kunnen ze met zo veel zekerheid vooruit kijken naar die brandende oven? Omdat, als ze achteruit kijken, ze God al aan het werk hebben gezien. Het is niet de eerste keer dat ze JHWH als genadige helper hebben meegemaakt. In Daniël 1 staat immers een verhaal, je moet dat maar eens nalezen, dat Daniël, Hananja, Misaël en Azarjah een speciaal voedselprogramma kregen opgelegd door het hof. Het probleem was dat ze dat voedsel niet wouden eten, waarschijnlijk omdat het onrein was volgens de Joodse traditie. In de plaats aten zij echter water en plantaardig eten. Tegen de verwachting in bleken zij gezonder en slimmer dan de Chaldese jongeren. Samengevat: ze kregen een naam opgedrongen, maar vergaten in hun hart niet wie JHWH was, ze kregen eten opgedrongen maar merkten dat JHWH hen hielp door hen juist hoger te laten scoren dan de rest. Er was dus een wisselwerking tussen hen en God. Ze hadden God al leren kennen voor ze met dat gouden beeld en de brandende oven werden geconfronteerd.

4. Het experiment van ASCH

Met dit verhaal in ons achterhoofd, wil ik de vraag aan onszelf voorleggen. Hoe zit het met ons geloof? Uiteraard zijn er momenten van zekerheid, maar ook van onzekerheid. Op momenten van onzekerheid kunnen succesverhalen uit het verleden zelfs meer twijfel brengen. Anderzijds, een verhaal zoals we dat net gezien hebben, bewijst dat het kan. Maar het vraagt enorm veel moed om zeker te durven zijn van je geloof.

Ik neem de drie aspecten van geloof en probeer ze eens toe te passen op de hedendaagse mens.

4.1. Zekerheid

Zeggen dat je zeker bent van je geloof, vraagt enorm veel moed. Zeker als je op die manier bij de minderheid hoort. Mensen horen immers niet graag bij de minderheid, het zit in ons dat we graag conform zijn. Kijk mee naar volgende onderzoek uit de jaren 50 van vorige eeuw (het is een oud filmpje), toen psycholoog Solomon Asch al bewees dat mensen vaak kiezen om bij de meerderheid te horen, zelfs als dat tegen hun eigen zekerheid ingaat.

Het conformiteitsonderzoek van Asch verliep als volgt: hij nodigde 123 mannen uit voor een onderzoek en maakte hen wijs dat het ging om oogtesten. Ze moesten gewoon één lijn aan de ene kant vergelijken met drie lijnen aan de andere kant en zeggen welke van de drie lijnen dezelfde was als de referentielijn. Op zich klinkt dat niet zo moeilijk, de mannen dachten gewoon dat ze in groepjes van een vijftal mensen oogtesten moesten afleggen. Maar Asch was een pionier in sociaal onderzoek en er was iets wat de proefkonijnen niet wisten. Rond hun zaten mensen die zozeggend meededen aan hetzelfde onderzoek, maar eigenlijk waren dat acteurs. Stel dat jij moet twee lijnen moet vergelijken, maar iedereen rond u maakt dezelfde fout ... Ga je dan twijfelen aan je eigen ogen of blijf je zeker van wat je zelf gezien hebt?

-- filmpje van ASCH -- <https://www.youtube.com/watch?v=iRh5qy09nNw>

Heb je gezien wat er gebeurt? De man met de rode jas gelooft zijn eigen ogen niet. In eerste instantie loopt het nog goed, maar als iedereen rond hem een fout antwoord geeft, dan begint hij te twijfelen aan wat hij zelf kan zien. Het onderzoek van Asch toonde aan dat slechts 1/3 vasthoudt aan wat die zelf ziet. De rest zwicht voor de druk van de groep. Was hier groepsdruk aanwezig? De verschillende mensen in de kamer kennen elkaar niet, en toch blijkt er voldoende druk aanwezig om de man in de rode jas te laten twijfelen. De verklaring na het filmpje legt veel uit: 'We are aware of what people around us think, so we go along with the group'.

Volgens mij is dat de reden waarom geloofszekerheid zo moeilijk is. Zeker zijn is eigenlijk durven, hoe meer je daar alleen in staat, hoe moeilijker.

4.2. Identiteit

Het filmpje eindigt met 'groupdynamics is one of the most powerful forces in human psychology'. Weet je wat er sterker is dan 'groepsdynamiek'? Gods dynamiek. Het is onbegonnen om tegen de stroom in te gaan zonder een goede reden, maar als je God kent, dan krijg je de smalle weg wel een reden. Hoe meer tijd je investeert in je relatie met God en Jezus, hoe meer je op hem gaat lijken.

Een verhaal dat ik altijd leuk vond is 'You're special' van Max Lucado. Het gaat over een wereld vol Wemmicks, waarin een zekere Punchinello helemaal verandert als hij zijn maker, in dit verhaal de timmerman, leert kennen. Alle Wemmicks plakken stickers op elkaar met complimenten of verwijten. In het geval van Punchinello verloopt dat niet zo goed, hij is niet populair en krijgt enkel stickers op hem waarop zijn gebreken staan. Interessant is dat hij eerst probeert om meer positieve stickers op hem te krijgen, tot hij iemand ziet die gewoon geen stickers heeft. Het geheim: hoe vaker hij met zijn maker in contact komt, hoe meer de stickers van hem afvallen.

In het filmpje zei de onderzoeker 'everybody wants to be liked'. Als je je geliefd door God weet, dan wordt er een bepaalde honger in uw leven meer en meer gestild waardoor je steeds zelfzekerder over je identiteit wordt.

4.3. Relatie

Het experiment geeft ook perspectief als je het omkeert. Het experiment van Asch toont heel sterk wat de invloed van is van de omgeving op mensen. Het heeft dus nut om uw omgeving met zorg te kiezen. Bijvoorbeeld: In het verhaal van Daniël worden Hananja, Misael en Azarjah altijd samen genoemd, wellicht maken ze het makkelijker voor elkaar om tegen Nebukadnezar in te gaan doordat ze dat met drie doen. Dat is eigenlijk niet abnormaal. In vervolgentoetsen van Asch werd vastgesteld dat zodra één van de vier acteurs het juiste antwoord geeft, het voor de vijfde persoon, de proefpersoon een pak makkelijker wordt om ook het juiste antwoord te geven. Veel meer mensen dan 1/3 geeft dan het juiste antwoord.

Dat geldt ook voor ons: je kan je geloof een extra dimensie geven door binnen je vriendennetwerk trouw geloofsrelaties op te bouwen. Als je dan zelf twijfelt, dan heb je een context om op terug te vallen. Het is dus nuttig om goede vrienden rond u te hebben, om op te trekken met mensen waar je op geloofsvlak naar opkijkt of waar je op tijd en stond iets van kan leren. Kies uw kerk wijs zodat je trouw aan kan blijven. Doorgaans levert dat groei op.

5. TO DO

Ik wil de preek afsluiten met drie miniopdrachten die je geloof kunnen versterken.

Opdracht 1: Wat zijn je zekerheden? Deze vraag heeft twee kanten. Enerzijds is de vraag: waarover twijfel je niet, waarover ben je zeker. Benoem dat nog eens opnieuw en beredeneer waarom je daar ook al weer zo zeker van bent. Anderzijds is de vraag: welke momenten in je leven heb je meegemaakt waarop je God met zekerheid beter leerde kennen. Wanneer heb je God aan het werk gezien, bv. wanneer heb je gemerkt dat God het verschil maakte in uw leven. Neem de tijd om dat nog eens op een rijtje te zetten.

Opdracht 2: Wat zijn je onzekerheden? Deze vraag is minstens even belangrijk, maar de vraag vergt wel moed. Benoem voor jezelf nog eens wat je niet weet. Eerlijk is eerlijk: hoe goed wij God ook kennen, toch zien wij hem nog altijd niet van aangezicht tot aangezicht. Dus: wat weet je niet. Het valt me soms op hoe wij vandaag, ook in de Christelijke wereld, naarstig proberen om God, de schepping, bepaalde overtuigingen, zo wetenschappelijk mogelijk te verklaren. Durven we echter ook toegeven dat God een mysterie is voor ons? God toont zich, maar durven we nederig genoeg te zijn

om te erkennen dat er levensvragen zijn die we niet kunnen beantwoorden? Bv. Hoe zat dat nu met die schepping? Waarom lijden wij? Hoe oordeelt God? Wat is Gods plan met die ene zondaar die jij niet goed kan uitstaan?

Opdracht 3: Breng de vorige twee vragen in dialoog met God. Praat tegen God en vertel Hem wat je met Hem al hebt meegemaakt, maar vertel ook waarover je twijfelt wat je niet begrijpt of niet weet. Geneer je niet. Praat, maar vergeet niet te luisteren en vooral ... wacht. Je hebt een heel leven om God beter te leven kennen en als bonus mag je later bij Hem vertoeven.